

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Gospodarji, pozor na deželno vinarsko, sadjarsko in poljedelsko šolo na Grmu.

Razpisanih je nekoliko štipendij za kmetiške mladenče, kateri želé v deželno vinarsko, sadjarsko in poljedelsko šolo na Grmu ustopiti. To nam daje povod, da o tem za Dolenjsko, oziroma celo Kranjsko prevažnem deželnem zavodu danes na prvem mestu kaj več spregovorimo.

Dežela je kupila za 30.442 goldinarjev a. v. pač lepo, dasi jako zanemarjeno posestvo na Grmu pri Rudolfovem, z obširnim gradom, vsem gospodarskem poslopjem in vinogradom v Smoleni vasi vred. Vrhu tega kupila je še v Trški gori nekaj čez 3 orale najboljše ležečega dobro ohranjenega vinograda z obširno zidanico za 3322 goldinarjev. Tako ima danes ta deželni zavod 60 oralov 1067⁰ njiv, senožeti, vrtov in pašnikov na Grmu, 4 orale 735⁰ vinograda v Smolenivasi, in 3 orale 634⁰ vinograda z zidanico v Trški gori. Vse skupaj stane 33.764 gld. a. v. same kupnine. V strašansko zanemarjena poslopja, to

je v grad in gospodarska poslopja utaknilo se je že lansko leto čez 8000 gold., letos se bode tudi okolo 6000. Zboljšanje zemljišč, gospodarsko orodje, živina, vse to stane veliko veliko denarja. In čemu se trosi toliko denarja? Za to da se bodo na tem zavodu, na tej deželni kmetiški šoli sinovi kranjskih in v prvi vrsti dolenjskih kmetiških gospodarjev v umnem gospodarstvu, toliko z besedo kakor tudi z djanjem dobro podučili.

Gospodarji Dolenjski! Znano Vam je, kako težko se dandanes naše dolenjsko vino v denar spravi. Pripisujemo to pomanjkanji železnice, kar je pa le deloma tako, kajti dosti dosti krivice, da največ krivice nam dela v tem obziru nizkost naših vin. Naša vina niso v jako jako prevagljivi množini taka, kakoršna so ona drugih vinorodnih dežel, in za to nam zaostajajo v kupčiji. Strokovnjaki pa pravijo, nam zatrdujejo, da bi se na Dolenjskem z umnim postopanjem v vinogradu in v kleti lahko ravno tako fino vino pridelovalo, kakor se v onih vinorodnih deželah, katerih vino z našim v trgovini tako močno tekmuje, in to na našo očitno veliko škodo. Pa o groza! Še ta naš današnji vinski pridelek nam žuga trtna uš

Podlistek.

Kako so v Begunjah na Notranjskem Turka za vselej odpodili.

Zgodovinska smešnica.

Godilo se je to v 15. stoletji, ob času ko je največi sovražnik naše mile domovine in naše vere divjal po lepih slovenskih pokrajinah. Da je tudi v Begunje večkrat prihrul grozoviti Turčin, pričajo nam ostanki tabora okoli cerkve sv. Jerneja v tem kraju. Kakor ljudje pripovedujejo, bil je imenovani tabor precej velik. Vanj so bežali vsi prebivalci begunjske soseske, kedar se je grdi Turek tem krajem bližal. Imeli so pa v njem narejene tudi podzemeljske shrambe, kamor so ljudje ob času nevarnosti skrivali svoje imetje in premoženje. Še dan danes se sledijo take votline. — Ko so zidali v Begunjah l. 1857 novo šolo, so zadeli na take votline. Če se prav spominjam,

našli so takrat v teh votlinah tudi nekaj bojnega orodja iz časa turških bojev. Vse to nam priča, da so se tukaj morali večkrat s Turkom sprijeti. — Po tem uvodu naj sledi naša povest.

Bilo je leta 14. ., ko je grozoviti Turek zopet hudo divjal in razsajal po naši domovini. Tudi do Cerknice in Begunj je prihrul to leto. Ko se ogenj na velikem Stražišču zasveti in prebivalcem v okolici naznani, da se Turek približuje, jeli so ljudje svoje blago spravljati v tabor. Nanesli so vanj kolikor se je moglo spraviti. Ko je bil pa prišel Osman uže precej blizu, umaknili so se tudi ljudje v tabor. Ženske in otroci šli so v cerkev, kar jih je moglo, in so tukaj Boga pa sv. Jerneja prosili, da bi možje in fantje srečno odpodili Turka. Drugi pa, ki niso mogli v svetišče božje, so se poskrili v taboru. Kar jih je pa bilo za obrambo tabora zmožnih, ti so se lepo ob taborovem zidu zvrstili in so tako pripravljani pričakovali sovražnika.

popolnoma uničiti, in uničila ga nam bode brez vsega dvoma popolnoma. Kaj pa potem? To niso šale, tu Dolenjci nam gre za glavo. Hvala Bogu, strokovnjaki so dognali, da so gotove ameriškanske trte, katerih ta sicer jako majhna, pa vender strašansko škodljiva pošast ne more uničiti, ako se jih tudi loti. Ali te ameriškanske trte nič ne rodijo, na nje treba šele domače vrste cepiti, ako se hoče na njih kaj pridelati. Cepljenih ameriškanskih trtse pa ne sme po naši došednji navadi grubati, one se morajo sploh drugači obdelovati, kakor smo do zdaj navajeni bili. Vsega tega, reči se sme novega, močno predrugačenega vinarstva prihodnosti, treba da se priučimo. In kje je za to šola kakor ravno na Grmu. Stari trtorejci se bomo sicer težko, da skoro nemože vse potrebne novosti poprijeli. To-da za naša gospodarstva namenjene sinove pošljimo na Grm, da se tam v vsem temeljito podučé, bodisi v vsem gledé prerojenja naših vinogradov, bodisi gledé naprave in ohranitve vin.

Za sadje je mogoče, da se dandanes veliko denarja strži. O tem prepričali smo se lahko šele prošlo leto. Ali koliko je na Dolenjskem še krajev, v katerih sadja še kar nič ni, kaj še le za trgovino primernege? In kje drugod kakor ravno na Grmu je najlepša prilika, da se naši sinovi v sadjarstvu popolnoma izuče, da se ga potem na lastnem domu lahko z umom in veseljem lotijo.

Naše poljedelstvo, naša živinoreja, kako pomanjkljiva je, kako malo dobička daje. No na Grmu je tudi za temeljiti poduk v tem skrbjeno. Vrhu tega priuče se lahko mladenči na Grmu vseh družih kmetovalcu potrebnih naukov kakor: računstva, knjigovodstva itd. Posebno se jih pa tudi k marljivosti, štedljivosti, zmernosti in prid-

Turek se približa. Že je pred taborovim zidom. Zdaj jame tabor naskakovati. Junaško odhijajo vrli bojniki vsak napad predrznega Turka. Dolgo časa se že junaško branijo. Pa sčasoma začnejo junaki v taboru omagovati; Turek pa le hujše napada. Skorej bi bili že kristjani premagani, kar bi se bilo gotovo tudi zgodilo, ako bi ne bila prišla nekemu izmed mož, ki so bili v taboru, neka prav pametna na misel. Menda mu jo je dal v glavo sam sv. Jernej.

To je bila edina rešilna zvezda, ktera je vso sosesko hudega sovražnika oprostila. Kako, boš kmalu slišal potrpežljivi bralec!

Vrli ta možak se domisli, da so med poskritimi rečmi v taboru tudi nekteri panji čebel. Ta trenutek spusti veliko čebel med Turke, ki so od njih opikani kar bežali od tabora in cerkve v veliko veselje begunjskih kristjanov. (Iz „Nov.“)

nosti napeljuje, kar so kmetovalcem na Dolenjskem čez vse potrebne čednosti.

Vsak kdor ima torej doma sina, kateremu misli gospodarstvo izročiti in je dovolj star (16 let) ter zna dobro slovenski pisati in brati, naj nikar ne odlašá ga v šolo na Grm poslati. Manj premožni prosijo naj za štipendije, bolj premožni naj dajo pa sinove na lastne stroške v to šolo, saj stane to vender tako malo, manj kakor na vsaki drugi šoli. Naj manj modro je gotovo, ako kdo svojega gospodarstvu namenjenega sina tretji ali četrti gimnazijalni ali realkini razred izdelati pusti, ter ga potem doma obdrži. Ali bi ne bilo veliko pametnejši, sina namesto v gimnazijo ali realko, na Grm poslati? Na Grmu naučé se fantje vseh tistih predmetov, kakor na spodnji realki ali gimnaziji, vrhu tega pa še vseh strok kmetijstva. eš manj modro pa je, ako kdo svojega, gospodarstvu namenjenega sina, potem ko je par razredov gimnazije ali realke dovršil, v davkarijo ali sodnijo pošlje češ, se bode tam naučil uradniškega poslovanja. Kar kdo na gospodarstvu uradniškega poslovanja potrebuje, nauči se tudi v kmetijski šoli na Grmu, kjer je za to navlašč jurist naprošen, da fante podučuje.

Naj manj modro, in kar naravnost že nepošteno pa je, ako kdo svojemu sinu za deželno štipendijo prositi veleva z to pretvezo, da bode po dovršeni kmetijski šoli doma ostal, v resnici ga pa v kako službo pusti. In takih slučajov je bilo, kakor se nam iz najgotovejšega vira javlja, na bivši šoli na Slapu največ. Tako postopati, se pravi deželni denar krasti, kajti kaj ima pač naša dežela od tega, ako se na deželni kmetijski šoli, na deželne stroške, mladenič v kmetijstvu izuči, ako pa potem na Hrovaško ali v Bosno, Hercegovino itd. v službo odide? —

Tukaj je treba vestnosti. Za deželne stipendije šole na Grmu naj prosijo sinovi naših boljših toda v denarnih stiskah živečih kmetovalcev, le tedaj ako jim je resnični namen, po dovršeni šoli doma na očetovem gospodarstvu ostati. Sinovi čisto revnih kmetiških staršev (kajžarjev) naj bi za štipendije ne prosili, kajti s takimi ni gledé napredka v gospodarstvu nič pomagano, ker v to razun razuma potrebnih sredstev nimajo, in ker vsi taki prav gotovo lastnemu domu hrbet obrnejo, ter po službah stikajo.

Sinovi trdnih kmetiških starišev, to je istinito premožnih, naj bi pa tudi za stipendije ne prosili ampak se v šoli sami izdrževali. Stanovanje in poduk ne stane nič, šolnine se vsak lahko oprosti, fina hrana, vsaki dan meso, stane pa le 33 kr. na dan.

Prečastita naša duhovčina, gospodje učitelji, vsa naša inteligenca po deželi sploh, vsi bodite prav uljudno naprošeni, da za našo lepo in pre-

koristno, dosti denarja stoječo kmetijsko šolo na Grmu, učence razodetih lastnosti pridobujete. Pojasnajte, nagovarjajte, z kratka agitujte, da bode ta zavod kar naj več mogoče učencev imel, ker sicer se nam bodo naši nasprotniki grdo rogali, in naše kmetiško gospodarstvo, naše kmetiško blagostanje šlo bode še bolj rakovo pot. Da bi ne bile te besede glas vpijočega v pušayi, v to pomoz Bog!

Preveč sejmov imamo.

Železnic gradijo zmeraj več. Vsled tega kmetovalci tudi laže prodavajo svoje pridelke, posebno: pitano in plemensko živino, mleko, surovo maslo in sir, kupčijske rastline, sočivje, sadje itd. Manje prodavajo in odvažajo pri nas žitnega zrnja. Tega porabijo največ doma ali ga pokupijo parni mlinarji, zmeljejo v moko in to prodavajo. Sejmi za zrnje nimajo več prejšnje važnosti.

Kjer torej veliko živine redijo ali pitajo, tje prihaja sedaj veliko več in daljnih kupcev; kajti po železnici se hitro pripeljajo, in živina jih po železnici odpeljana veliko menj stane, kakor nek-daj. Vsled tega so živinski sejmi večjo važnost dobili. Promet tudi v stranske kraje postal je živahnejši. Ti dogodki so pa nekatere ljudi zapeljali na zelo krivo pot. Izprosili so za kraje, koder ni bilo sejmov do sedaj, novih, in drugi so število obstoječih podvojili, češ, sedaj bode več prometa, več dohodkov pri krčmarjih in mesarjih.

Toda temu nasproti imamo pomisliti, da mora sejem tem bolj zanesljivo dober biti, čim dalje prihajajo kupci. Ti morajo uverjeni biti, da najdejo na sejmi, česar iščejo. Na dalje jako važna je za kmetovalce konkurencija kupcev, ker tako pridejo do najboljše cene. Zatorej bi kazalo zavoljo pomnoženih železniških prog število sejmov skrčiti, da bi tem več prometa bilo tam, kjer živine mnogo pitajo ali kjer na meji med hribovitim in ravnim svetom veliko mlade živine prodajo. Tako zgoščenega prometa bi trebalo zlasti takrat, kedar se take živine največ na prodaj postavljajo. Pomnoženo število sejmov pa pojavlja ravno nasprotnih posledic. Vse se nekako drobi. Prigodi se namreč, da pride na prvi sejem mnogo tujih kupcev, a živine malo, na drugi sejem pa tujih kupcev ni, a živine obilo; to je tem hujše, kedar se vršijo sejmi blizu na dveh krajih. Zavoljo takih nepovoljnih izkušenj izostanejo tuji kupci. To pa takoj porabijo domači mesarji in manjši mešetarji, ki pravijo, da je povpraševanje po živini slabo, in tako cene stisnejo kolikor mogoče na nizko. Ubogi kmetovalci so tem sedaj izdani na milost in nemilost. Če nečejo brez denarjev domov, morajo živino po vsakej ceni pro-

dati. Zatorej pravimo: pomnoženo število sejmov daje prodajalce v roke kupcev.

Preveliko število sejmov ima še drugih nedostatkov. Oni ponujajo preveč prilik, da ljudje popuščajo plug in brano ter hitijo v mesto ali trg. Ljudstvo zahaja preveč v krčme, troši denarjev, izgublja veselje do štedenja. In tako zvrne se marsikteri posestnik v pogubo zavoljo prepogostih sejmov. Želeti je torej, da razumni kmetovalci o tej reči resnobno premišlujejo. Sejme treba urediti. Kmetijske podružnice naj bi o tem razgovarjale se in potrebnih nasvetov stavile na primernih mestih. Iz „Kmet“.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

V Svečah na Koroškem se je dne 21. avg. nad vse slovesno vršila zlata maša neumornega boritelja koroških Slovencev g. Einšpilerja. Slovesnosti so se udeležili narodnjaki iz vseh pokrajin Slovenije. Tudi gostje iz Hrvaške so bili nazoči. Bog ohrani zlatomašnika še mnogo let.

Po Českem na taborih obsojajo naredbe naučnega ministra Gautscha. — Tudi naši poslanci bodo protestirali zoper odpravo nižje gimnazije v Kranji. Mesto bode vzdrževalo prvi razred bodoče šolsko leto na svoje stroške. Jednako je storilo tudi mesto Roveredo na južnem Tirolskem, ki bode vzdrževalo na svoje stroške peti razred.

Deželni zbor Hrvatski prične svoje delovanje dne 1. sept. Časniki prorokujejo hud boj pri razpravi glede poveritve zadnjih volitev. Znano je, kako je prišla večina v zbor. Obravnavalo se bode baje tudi v saboru vprašanje, ali se ima zopet uvesti verska šola, katero zahtevajo Serbi. Od tega je odvisno, ali bodo ostali Serbje tudi v bodoče še zvesti zavezniki vlade.

V Ljubljani je bila 28. avgusta slovesno blagoslovljena nova hiša rokodelskih pomočnikov. Bog blagoslovi pošteno rokodelstvo!

Kaj je novega po širokem svetu?

Bulgarski knez je dospel na konec svojega potovanja v glavno mesto Zofijo. Časniki poročajo, da ga je ljudstvo navdušeno pozdravljalo. V Ruščuku so zasledili zaroto, ki je hotela shrambo za smodnik v zrak spustiti. Rusija noče prav nič slišati o novoizvoljenem Bulgarskem knezu. Priporočala je baje Turčiji, naj skupno zasedete Bulgarijo in vzhodno Rumulijo. — Ker je carska družina odpotovala v Danijo, sklepajo ruski časniki, da Rusija še ne bode tako hitro in odločno postopala proti Bulgariji. — Tudi je Turčija nanaznanila knezu, da so vse sile složne v tem, da njegovo bivanje v Bulgariji ni veljavno in postavno.

Knez sam se je izjavil, da bode stal na svojem mestu, če se tudi pokažejo zanj črni oblaki na političnem obnebj. Najpoglavitnejše njegovo delo ima biti rešitev notranjih vprašanj. Naj prvo mu je na skrbi sestava novega ministerstva. Protivladni francoski listi se pogajajo za Koburžana ter strastno napadajo vlado zaradi postopanja gledé Bulgarije.

Kolera se širi v Neapolji, Gaeti in na otoku Malti; toraj prodira proti severu. Ogrska vlada je izdala povelje, da se strogo izvršujejo zdravstvene naredbe proti koleri. Vsi potniki iz Italije se morajo podvreči tridnevni zdravstveni kontroli, prtljaga se mora razkužiti. Tudi naše ministerstvo je odredilo razkuženje vlakov in kolodvorskih zahodov na vseh iz Italije vodečih železniških progah.

Nemški cesar je okreval toliko, da se je dne 25. avg. vdeležil častniškega strelanja na orla.

Angleška vlada hoče zatreti in razprostiti irsko narodno ligo. Ta naredba bode hudo zadelo irsko opozicijo, ki je dobivala pri narodni ligi največjo pomoč. Tudi vlada sama si bode s tem več škodovala nega koristila, ker se bodo zatirani Irci še odločneje borili proti Angležem. V Dublinu je bilo velikansko zborovanje, kjer so sklenili, da se meščanje Dublinski nikdar ne bodo podvrgli posilnim vladnim naredbam, pač pa grajajo tako vladno postopanje. Kolika sredstva ima narodna liga (zveza) na razpolaganje, nam svedoči izkaz za prvo polovico meseca avgusta; sprejela je 2138 funtov šterlinga ali 21.380 naših goldinarjev.

Iz Ostenda in Genta v **Belgiji** se javljajo nemiri. Topničarji so streljali mej razsajalce.

Iz **Sudana** dohajajo zopet vesti o vojski. Blizo Sarassa je 2000 dervišev, južneje pa stoje še večji oddelki. Angleži pričakujejo iz Kajire povelja, predno bodo napadli sovražnika.

Volitve v **serbsko** skupščino se bodo vršile meseca oktobra. Dotičnega kraljevega ukaza pričakujejo vsak dan. Skupščina se bode sešla v Belemgradu.

Piše se nam:

Iz Št. Jerneja 29. avg. — Mnogo let je preteklo, kar je bila zadnjič sv. maša brana pri sv. Miklavžu na Gorjancu. Cerkev je bila vsa podrta, sedaj pa so jo vže dozidali. Te dni pripeljejo veliki altar. Ko bode postavljen, ima se cerkev blagosloviti; upati je, da bo to v tork po „Malem Šmarnu, ako pojde delo po sreči. Drugo je vse dodelano in pripravljeno. Stane mnogo denarja. Vabijo se vsi dobri kristijanji in častilci sv. Miklavža na Gorjance, in prosijo se za mile darove v poplačilo stroškov. J. S. H.

Iz Mokronoga 22. avgusta. Mnogo se nahaja po svetu ljudij, ki se bavijo z različnimi nepoštenimi rečmi, namesto da bi si svoj kruh pridobivali z delom. Tako se nahaja tudi pri nas neka žena, ki ljudi na posebno čuden način na svoje limanice lovi, da iz njih izsesa morebiti zadnji krajcar. Ona zna namreč karte „aufslagati“ ter to reč tako dobro ume, da jej donša več, nego drugo pošteno delo. Dostikrat sem uže slišal govoriti, da ne računi nikdar manj kakor 30 kr., če enemu nekaj laži pove. Žena pa vzame tudi drugo blago n. pr. vino, kokoši itd., toda vina nikdar menj kakor en stari bokal za enkrat. Ljudi je uže tako navadila, da jih včasih v nedeljo kar po pet na enkrat pride, ter jim potem „srečo pove,“ toda vsakemu posebej, kajti nihče drugi ne sme slišati, kar ona komu pove.

Toliko o tej pijavki, ki se živi ob krvi družih, in ki si na tak nepošten način zljajšuje življenje. Bi li ne bilo umestno, ko bi jo oblasti prijele za njen „potent?“ Dandanes mora se od vsake reči plačevati pridobnina, zakaj bi se pa še od te ne?

Škoda, ki jo tak človek napravlja je gotovo velika, ker navadno se love le ubožni nevedni ljudje, ki mislijo, da jim bom res „srečo povedala.“ Toda pravim vam: če bi žena vedela „srečo povedati“, bi jo naj prej sama sebi preskrbela, potem še le drugim. Ne dajte se toraj slepiti takim ljudem, oni vas love le na svoje limanice, da od vas denarja dobe, na skrivnem pa se vam posmehujejo, da ste tako „bedasti.“

Šmartno pri Litiji 19. avgusta. Rojstni dan presvitlega našega cesarja Frana Josipa I. se je, kakor v večih krajih, tudi v naši vasi kolikor mogoče veselo in slovesno praznoval. Na pred večer in zjutraj na vse zgodaj so možnarji pokali, in zvonovi veselo prepevali ter ljudstvu oznanovali veseli, avstrijski praznik.

Isti dan zjutraj, ob 6. uri bila je slovesna peta sv. maša, katere se je udeležila požarna bramba, v svoji „paradi,“ na koncu sv. maše se je prepevala vesela, cesarska pesem: Bog obvaruj, Bog ohrani nam cesarja, Avstrijo itd. Živelci svitli naš car mnogajeta leta! nam deržavnikom v prid in naši ljubi Avstriji v srečo in Slavo!

Iz Velike Doline 19. avgusta. Na dan sv. Lovrenca proti večeru, še bolj pa na večer pred velikim Šmarnom nam je toča učinila veliko škode.

16. in 17. dné t. m. imeli smo volitve za občino Čatež-Dolina. Izvoljeni so za davkarske občine; Bregana: M. Tassotti; velika Dolina: župnik Brulec; Cerina: Fr. Sevnik; Ča-

tež: J. Svoboda; Globočica: Ant. Tomšé; Koritno: Miha Cirsni.

V III. razredu so voljeni: Anton Vouk, Jakob Hunek, Ivan Breganski, Jurij Novosel, Jakob Šinko in Štefan Semenič.

V I. razredu: Baškovč, Jan. Tomšé, Andrej Špilek, Al. Račič, Mat. Azanski in M. Budič.

Vdeležitev je bila prilično živahna, kajti mnogi si želé premembe, zato je tudi nad polovico novih odbornikov izvoljenih.

Iz Račjega sela 22. avgusta. Tukaj smo napravili kaj lepo novo kapelico. Stroške, katerih je bilo precej, so poravnali sosedje; veliko pa je žrtvoval spoštovani Franc Potokar, kateri je bil tudi to dobro misel sprožil. Bog naj mu poverne njegova dobra dela. Tukajšni podobar g. Poglajen je napravil v kapelici lep in vsakemu očesu prijeten oltarček, katerega kinčajo tri lepe podobe. Na binkoštni ponedeljek so prečastiti g. dekan, kateri so opravljali na hribcu v cerkvi sv. Florjana sv. mašo, ob enem to novo kapelico blagoslovili, ta dan nam bode v vednem spominu.

Iz Dobrave pri Ljubljani 24. avg. Ker „Dolenjske Novice“ prav pridno prebiram, bode pač prav, ako Vam tudi kaj zanje sporočim. — Pač ni posebnosti, vendar mislim, da veseli Vas Dolenjce, ako od več strani slišite glas, naj Vam tudi ne pové nič nenavadnega.

Pri nas je letina prav dobra. Žita smo nazeli in namlatili obilno. Seno je bilo kaj lepo; koruza in proso sta tako lepa, da bi se jima človek kar čudil. Pri nas imamo debelo globoko zemljo, zato nam suša ne škoduje veliko. Drugod so jako tožili, ker ni bilo precej dolgo dežja, nas še ni nič kaj bolelo. Pač bi bila otava lepša, ko bi bil prišel dež kacih 10 dni prej, ali ravno slaba vendar ne bode. Ajda dobro kaže, ako nas ljubi Bog le obvaruje slane ali mraza. Malo se je bojimo, ker so gorenjske visoke gore vse pokrite z novim snegom.

Ene reči pogrešamo letos: sadja, za katero smo dobili lani tako lepe novce. Jabolk ni skoraj nič — hrušek pa malo. Upamo, da bode pa drugo leto boljše. Sicer nam preté grde gosenice, kajti po drevju je vse polno suhega zavitega listja — znamenje, da je grdi mrčes notri, ki misli spomladi naše drevje oglodati. Toda mi gospodarji se pogovarjamo, da bomo ubogali „Dolenjske Novice“ ter po zimi po drevju gosenice obrali in jim dali zasluženo plačilo — v ognju! Dolenjci, storite tudi Vi povsod tako! Bog nam je dal pamet; umni gospodje nam prav svetujejo — ubogajmo jih!

Poljanica 21. avgusta. Dragi bralec, redko kedaj se kaj bere iz tega kraja. Zdaj poročam, da se je lepo delo izvršilo na Gorici pri

romarski cerkvi „Mariji Pomagaj“. Narejen je prekrasen kor (pevališče), kar jako kinča lepo v bizantinskem slogu zidano cerkev, tako da se reči sme, da je zdaj ena najlepših pódružnic na Dolenjskem.

Dolgo, dolgo se je čakalo da pride kaki vneti gospod župnik, da bi se tega dela lotil in vendar se je enkrat včakalo; bilo je pa tudi že zadnji čas, da se je to delo storilo, ker stari trohlivi leseni kor se je že sam od sebe podiral in bati se je bilo, da se ne bi kaka nesreča zgodila.

Iskreli, modri in skrbni gospod župnik Janez Stamear se je vkljub bolehnosti lotil tega dela, da bi Marijno svetišče bilo spodobno, in verniki s toliko večjo gorečnostjo in priserčnem zaupanjem, k Mariji pomagaj v bližavi romali in si od nebeške kraljice pomoči v dušnih in telesnih zadevah izprosili. Delo je tedaj storjeno, naj bo v čast Božjo, v slavo Marije in blagor vernikom.

Vsem, kateri so kaj darovali in kaj storili, zlasti Franc Finku, klučarju, naj bo Marija za njegove požertvovalnosti milostna, preljubljenemu gospodu župniku pa naj Marija izprosi ljubo zdravje in po tem trudapolnem življenji sveti raj.

Domače vesti.

— (Duhovske spremembe) v Ljubljanski škofiji. Faro pri M. D. v Polji dobil je g. Andrej Pavlič, župnik Radeški. Premeščeni so naslednji gg.: Fran Gornik, kaplan iz Št. Ruperta v Komendo; Valentin Orehek iz Čemšenika v Sent Jurij pod Kumom; Ivan Golob iz Črnomlja v Škocijan; Jakob Pokorn s Cateža v Črnomelj; Matej Pintar iz Radeč v Št. Rupert. Na novo je nameščen: Andrej Češen v Radeče.

(Za vino-sadjerejske in kmetijske šole) v Grmu pri Novem mestu razpisanih je do 20. septembra l. 1887. 5 deželnih ustanov, do katerih imajo pravico sinovi kranjskih kmetovalcev in vinogradnikov, kateri pa morajo biti najmanj 16 let stari, krepkega telesa in čvrstega zdravja. — Učenci z deželnimi ustanovami dobé v tej šoli stanovanje, hrano in poduk brezplačno, za obleko si pa morajo sami skrbeti.

(Volilni shodi.) G. Šuklje je v Novem mestu pol drugo uro poročal svojim volilcem in je ostro kritikal razpust Kranjske gimnazije. Pripravljen je sicer podpirati Taffeja, toda brez izpolnitve naših terjatev morajo naši poslanci začeti vladi delati ovire. Govor je bil naudušeno vzprejet in shod je jednoglasno izrekel zaupanje Šukljeju. Ravno tako v Črnomlju.

(Na Dvoru pri Žužemperku) so bili pri novi občinski volitvi izvoljeni. Za župana Janez Jerše krčmar in posestnik iz Jame. Za svetovalec Janez Zupančič trgovec v Dvoru, Janez Legan, posestnik iz Sadinje vasi in K. Vokač, fabriški livar iz Jame.

(V Mokronogu) so izvolili za častnega tržana g. poštnega nadkomisarja Ratolisko, ker jim je preskrbel poštno zvezo s Sevnico.

(Razstava goveje živine v Metliki) 29. t. m. je prekosila naše nade. Razstavljena živina okoli 150 glav je bila do malega mešana domača kri. Iz Ljubljane so prišli gospodje grof Thurn, Seunig, Pirc, s Krškega deželni in državni poslanec g. Pfeifer, iz Novega mesta g. Dolenc.

(Meščanska šola) v Krškem je izdala letno poročilo, v katerem je varisan in opisan ondodni lepi šolski vrt. Prihodnje šolsko leto na tej šoli se prične s 17. oktobrom.

(† Umrli) je po kratki bolezni gospod Šetina, c. kr. državni pravdnik v Novem mestu. Bil je obče priljubljen in spoštovan gospod, zato se je tudi sprevoda vdeležil prav veliko občinstva in mnogo odlične gospode iz mesta in okolice. Na grobu so mu lepo slovensko pesem zapeli.

(Telovadno društvo „Dol. Sokol“) v Rudolfovem naredi v nedeljo dne 4. septembra t. l. izlet v bližnji, prijazni Bršlin. Odhod je ob 3. uri popoldne. Sodeluje novomeška meščanska godba. Po vspredu, ki je po mogočnosti mnogovrsten, je prosta zabava in ples v gradu.

(Velikošolci slovenski) priredé dné 9. 10. in 11. septembra 1887 shod v Ljubljani z naslednjim vspredu: 9. sept.: Ob 1. uri 19 minut popoldne prihod zadnjih udeležencev. Zbirališče v čitalnici. Ob 3. uri odhod v Gornjo Šiško na Vodnikov rojstni dom. Ob 8. uri komers „pri Zvezdi“. — 10. septb.: Ob 7. uri izlet na Gornji Rožnik. Ob 10. uri slavnostna seja v čitalnici. Ob 2. uri banket. Ob 7. uri eventualno nadaljevanje slavnostne seje. Ob 8. uri prosta zabava z godbo in petjem na vrti čitalničnem. — 11. sept.: Ob polu 9. uri zjutraj malica na Koslerjevem vrti. Ob 11. uri 40 minut odhod na Bled. — Ker nekateri gospodje doslej še niso doposlali vpisovalnih pól prosí osrednji odbor, da oni dijaki, ki se hoté vdeležiti shoda slov. vseučilišnikov, to javijo vsaj do 5. septembra tajniku g. Fr. Gestrinu, stud. phil. Ljubljana. Poljanska cesta 17.

Osrednji odbor.

(Veselice), katere so imeli sredi avgusta Sokoli v Krškem in dijaki v Novem mestu, so se kaj dobro obnesle. V Krško je bilo došlo

okoli 100 vrlih slovenskih Sokolov iz Ljubljane, Zagreba, Novega mesta in Trsta. Pozdravili so jih g. župan Pfeifer in drugi gospodje prav pri srčno, gospe in gospodične so pa okinčale njih zastave z lepimi trakovi in venci, Sokole pa s šopki. Sokoli bili so v Krškem pri sv. maši, kosili so pri g. Gregoriču, veselico so pa imeli na g. Stancer-jevem vrtu, kjer so pokazali, kako lepo telovadijo in pojejo. Pri Sokolih je to lepo, da so vrli in srčni Slovenci, da rabijo izključno le slovenski jezik, in da si trdijo telo s telovadskimi vajami in igrami. Lepo jih je videti, kjer koli nastopijo. Zato se novi „Dolenjski Sokol“ kaj dopade ljudem. — Dijaki v Novem mestu so pri lepi veselici svoji tudi pokazali, da se znajo na omikan način zabavati, da so vrli pevci, dobri govorniki in ognjeni domoljubi. Občinstvo jih je tudi kaj prijazno sprejelo in podpiralo pri njih sestanku v Novem mestu. Take veselice so dijakom v počitnicah kaj potrebne, da se malo razvedre, da imajo potem do novega težkega učenja več moči in veselja. — V Krškem je bilo 138 gld. čistega dohodka za Dolenjce, po toči poškodovane.

(Cerkniško jezero) že več let ni toliko odteklo, kakor letos začetkom tega meseca. Ribiči so s prostimi rokami in mrežami nalovili 700 centov linjakov in ščuk nenavadne velikosti.

(Toča) je letos že vdrugič pobila okoli Trebnjega, kar je naredilo ljudstvu globoke rane. Čul sem, da je bil v teh krajih nekdo svoj vinograd zavaroval pri neki družbi in plačal dotično premijo; a ko mu je toča vinograd oklestila, družba mu ni hotela izplačati narejeno škodo. Zakaj neki ne? Dotična družba ima v svojih pravilih določbo, da se odškodnina ne dá, ako je bila toča pred ali med cvetjem. Toča je bila ondi 15. junija letos. Posestniki, bodite previdni, predno se zavarujete, in dobro preglejte pravila dotične družbe, kateri denar zaupate. Tudi pri žitu družbe le malo škode povrnejo; one uračunijo kolikor je slama vredna, in pa to, kar še potlej na njivi vzrasti utegne, potem še namreč, ko je bila toča pobila. Malim in neveščim posestnikom skoro ni svetovati, da se zoper točo zavarujejo.

(Lepe knjižice) za mladino so prišle na svetlo v Ljubljani; eno pod naslovem „Pripovedka o vetru“ je izdalo društvo „Narodna šola“; druga ima dve lepi povesti; izdalo jo je Slovensko učiteljsko društvo; knjižici ste po 25 kr.

(Za kmeta potrebna knjiga) je izšla te dni v Ljubljani. Spisal jo je bil že pokojni Bleiweis. Govori, kako je živini pomagati o porodu in po porodu. Stane 60 kr.

(Izpred porotnega sodišča.) 29. avg. bila je teden dnij trajajoča vrsta porotnih obrav-

nav končana. Posebno in izvanredno je, da so bili večinoma pobalini na zatožni klopi, katerim bi se poleg odločene kazni tudi še palica dobro prilegla. Petnajstletni vlačugar okradel je svoje gospodarje in pobegnil, enkrat pa celo v hosti necega šolarčka napadel, in mu s silo hlače s života potegnil in sebe oblekel. — Drugi si je hotel s ponarejanjem bankovcev življenje olajšati in sosedne Hrvate srečne storiti. Zopet drugi bil je nečistnik, in je morala obsodba tajno se vršiti. Najbolj zavrženi pa je bil 18 let stari Pucel, ki je zanetil velikanski požar v Ribnici. Rojen je bil na Dunaji, in je tudi tam do desetega leta v šolo hodil. Po očetovi smrti bil je v Ribnico priveden, in ga je občina ob svojih stroških še nadalje odgojevala in se je prav dobro učil. Potem ga je g. trgovec Pauser prevzel, ga še v šolo pošiljal, slednjič pa v prodajalnico vzela, kjer se je dve leti dobro vedel, potem pa denar izmikavati in pijančevati začel. Le rahlo ga je njegov gospodar opominjeval; ko je videl da noče dobro storiti, ga ni takoj pognal, ampak mu dovolj odloga dal, si drugje službo poiskati. Nihče mu ni tedaj povod dal, da bi se raztogotil, in vendar je zapalil poslopje svojega dobrotnika in gospodarja premišljeno ter na dveh krajih. Porotniki so ga enoglasno krivega spoznali in bil je obsojen na 18 let zapora. Mej obravnavo kakor tudi pri obsodbi vélel se je hladnokrvno, in ni bilo najmanjšega kesanja zapaziti. Značiti bi palica kako solzo privabila.

Razne vesti.

* (Letošnje in lansko vreme). Mesec januar je bil letos dosta mrzlejši nego lani (skoro za 2 stopinji). Ravno to velja o februarju. Marc je bil pa letos nekoliko, pa prav malo toplejši od lanskega sušca. Aprila pa sta si zelo enaka, pa skoro je bil lanski malko toplejši. (O maju nam manjka poročila). Juni letošnji in lanski sta skoro enaka gledé toplote, letošnji ima povprek malo več toplote. Juli letošnji je pa lanskega zelo prekosil. Lanski juli ni kazal povprek niti popolnoma 20 stopinj (po Celsi-ju), a letošnji pa je pokazal celo nad 21 stop. Lani so bili skoro vsi meseci bolj oblačni, razen junija in marca, kakor letos. Moče (dežja, snega) je bilo lani dosta več, zlasti v januarju, marcu, juniju, aprilu. Letošnja vinska letina odvisna bo od septembra, kateri mesec je po navadi lep. — Ljudje božji, pa nikar prezgodaj ne trgajte grozdja, če hočete imeti dobro kapljico.

* (Toča) je hudo pobila ljutomerske gorice po Štajerskem; ondi je dosta škode učinila tudi po Slovenskih goricah in okoli Radgone.

* (Ljudje črne in bele barve. Zamurci sploh niso prijatelji ljudem bele barve, nekateri rodovi pa jih zelo sovražijo, ker je med njimi vera, da so potomci bratomorca Kajna, črnici pa Abla. Med njimi je namreč ta le pravljica: „Ko je Kajn ubil svojega brata Abla, skril se je, da ga Bog ne vidi, a Bog ga je videl ter poklical: „Kajn, kje si?“

Ko je Kajn opazil, da je zaman se skrivati Bogu, prikazal se je, pa tako ostrušil božjega obličja, da je na mestu obelil; on je tedaj zarodil bele ljudi, katere je Bog ustvaril črne.“ — Temu naj dodamo še to le: „Nek zamurski rod, ki je sprejel krščansko vero, pritožil se je, da je hudič slikan črn, angelji pa beli; pravda je bila huda in ozbiljna, ker so črnici zahtevali belega hudiča in črne angelje; prišla je vsa stvar do škofa in ta je v svojej previdnosti potolažil zamurce s tem, da so doslej le beli ljudje malali hudiča in angelje, kadar pa jih bodo malali črni ljudje, potem bodo malali hudiča belega, angelje pa črne.“

Smešnice.

Kmet se je pravdal tri leta za nepravilno stvar. Naposled dobi obširno razsodbo, pa pride vprašat sodnika, kaj je v prst debelih papirjih. Šaljiv sodnik mu smeje reče: „To je špeh prašiča, katerega ste tri leta redili.“

Nekega skopuha je njegov revni brat pismeno prosil za podporo. Skopuh ni vedel, kako bi se izgovoril, da bi ne bilo treba nič dati, in slednjič je bratu odpisal: „Ljubi brat! Tvojega zadnjega pisma, kjer me prosiš za podporo, nisem prejel.“

Pri nekem kmetu je o veliki noči trinajst ljudi okoli mize sedelo. Gospodinja to zapazi in reče: „Eden od nas bo letos umrl, ker nas je trinajst pri mizi.“ „Ne bojte se“, reče veliki hlapec, „jaz štejem za dva, ker za dva snem, zato nas je štirnajst.“

Iz Kor. bukvic.

Žitna cena v Novem mestu 30. avgusta 1887.

Domače pševnice mernik 1 gld. 85 kr., Debelače (koruze) 1 gld. 30 kr., Soršice 1 gld. 40 kr., Rži 1 gld. 30 kr., Ječmena 1 gld. 20 kr., Ajde 1 gld. 30 kr., Ovsca 65 kr., Krompirja 70 kr.

Loterijske srečke.

Trst	13. avgusta	9	10	65	85	36
„	27. „	52	22	11	37	82
Gradec	20. avgusta	24	1	34	13	80

Prošnja do slavnega mestnega oskrbnitstva v Krškem.

Ker v našem mestecu ni več kakor le eden javni vodnjak (in še ta je večkrat potr) stavi več prebivalcev ponižno vprašanje do sl. mestnega oskrbnitstva, misli li sl. mestni zastop še vsaj eden javni vodnjak napraviti, da ne bomo primorani, še na dalje hoditi na Savo po vodo, katera je dostikrat blatna in vse nesnage polna. Opirajé se na nujno potrebo, upajo podpisani, da se kočljivo vprašanje povoljno reši.

(90)

Več mestjanov Savo pijočih.

Zahvala.

Da se je mogla naša veselica tako lepo izvršiti, k temu je pač največ pripomogla prijaznost onih, ki so nam tako blagovoljno podajali roko k lepšemu uspehu našemu. Vsem onim, ki so nas podpirali kakorkoli pri našem podjetji, dolžni smo srčne hvale. A zlasti se imamo še zahvaljevati: Vsem družinam, ki so nam blagovoljno prepustile stanovanja; čitalničnemu odboru, ki nam je brezplačno prepustil krasni dom; g. J. Krajcu za vse skazane nam usluge in bl. g. dr Slancu in milostivi njegovi soprogi za izredno gostoljubnost, ki sta nam jo skazovala. Bog živi Vas, narodni Novomeščanje!

V Ljubljani 24. avgusta 1887.

[93]

Dijaške veselice odbor.

Zahvala.

Blagorodni gospod Feliks Stare, veleposestnik, je blagovolil Škocijanski občini za napravo gasilnega orodja in ustanovitev požarne brambe 100 gld. podeliti. Za ta velikodušen dar se v imenu občine podpisani najtopleje zahvaljuje.

Škocijan 14. avg. 1887.

[94]

Jož. Borstnar.

Sejmi v Brusnicah prestavljeni.

Slavna deželna vlada je dovolila, da bodo v Velikih Brusnicah odslej nadalje sejmi za živino v soboto po 3. maju in soboto po 14. septembru. Če bi bil ta dan praznik, pa prihodnji delalni dan.

[95]

Županstvo.

[92-1]

Objava.

Proda se: Ena hosta, ki meri 10 oralov in je od mesta Rudolfovo oddaljena eno in pol ure ter na dobri cesti. V hosti je čez 300 hrastov, ki merijo pri tleh 35—55 cm premere in so 16—20 m visoki. Polovica hoste je bukovja in gabrine.

Tik državne ceste v Zagreb, na Tratah pred Cikavo ležeča dobro obdelana in prav rodovitna njiva blizu 6 oralov mereča in ravna.

Vinograd v Zalokah 3 orale, sadunosnik, sadni vrt, njiva in hosta 4 orale v lepi legi z vozom lahko doiti. Lepa zidana hišica, z obokano kletjo, prav pripravno za stanovališče.

Natančneje se izve pri „Upravištvu Dol. Novic“.

Zobozdravnik A. Paichel

bo v Novem mestu ordiniral od 18. do 24. septembra v gostilni pri „Solcu“.

Umetni zobje in zobovje

se stavijo brez bolečine. — Vse zobne operacije in plombiranje se bodo opravile.

[91-1]

600 veder dobrega vina

različnih vrst in raznih let je po primerno nizki ceni na prodaj v grajščini Bajnof na znožju Trške gore, pol ure od Novega mesta.

[74-3]

Šolske knjige

po izvirni ceni
in vse šolske potrebščine prodaja

J. Krajec, Novomesto.

Tam se tudi naroča na „Dol. Nov.“

[87-2]

Dr. Karl Slanc,

advokat v Novem mestu,

ima s 1. septembrom t. l. začel svojo pisarno v hiši št. 86. na glavnem trgu v I. nadstropju.

Jože Strzelba v Ljubljani

kupuje vedno po najvišji ceni

**češminjevo lubje, jeternik
in druge zelišča.**

V Novem mestu sprejema blago iz prijaznosti
gospa Marija Rohrmann.

[53-7]

Na prodaj ima 8 hektolitrov

2 let stare, prav dobre slivovke

po 45 kr. liter, na drobno manj ne ko 10 litrov, več po zahtevanju.

Jakob Colarič,

v Sv. Križu pri Kostanjevici.

[81-3]

**V grajščini „Radelca“ pri Bučki so
bela in črna vina**

po primerno nizki ceni na prodaj.

Ravno tukaj se v službo vzame

[88-2]

marljiv kravar.

Zavoljo preselitve

proda se iz proste roke nekoliko

Pohišne oprave

v hiši št. 226 v Novem mestu.

[96-1]

Kdor-koli postavlja ali zida kakošno poslopje in potrebuje železja, obrne naj se na

Franc-a Terček-a,

trgovca z železjem na Valvazorjevem trgu št. 5, v hiši c. kr. okrajnega glavarstva v Ljubljani.

Tu se dobé po nizkih cenah v obilnem izboru: Vezi za zidovje, opore (traverze) in stare železniške šine za oboke, Portland in Roman cement, stokador in alabaster gips, štorje za štokadoranje, asfalt za tlak, sklejni papir (Dachpappe), štedilna ognjišča (šparherdi) in posamezni deli za zidanje istih; okovi za okna in vrata in druge pri stavbah potrebne stvari.

Za obilna naročila se vljudno priporoča

[42-6]

góri podpisani.